

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. III. Quid & quotuplex sit Timor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

*Tom. II.
rem inefficacem non distinguere à simplicis odio.*

malum impossibile; ergo timor non potest distinguere à simplici odio per hoc quod versetur circa malum futurum. Obiectio hæc petit sectionem sequentem.

SECTIO SECUNDA.

An timor sit distinctus ab odio mali, & an sit Spei contrarius?

*I.
Contrario modo timor in obiectum fertur, quam feratur Spes.*

AD præsentis difficultatis resolutionem ea sunt breviter recolenda, quæ de Spe dicta sunt supra; quod scilicet sicut bonum amamus, desideramus, & speramus, ita malum odio habemus, fugimus, timemus, & si sit præsens, de eo tristamur. De obiecto ergo bono excitatur amor, de obiecto autem malo odium, & si illud sit possibile desiderium, si hoc fuga, & actus desiderio oppositus. Item sicut ex desiderio sequuntur media & eorum applicatio, quibus bonum assequamur, ita ex fugâ sequuntur media quibus malum evitetur: & quemadmodum si bonum arduum sit & apprehendatur ut futurum, sequitur Spes, ita si malum sit arduum, & quod vitare non sit in nostrâ potestate, apprehendaturque ut futurum & imminens, consurgit timor. Denique quicquid de actibus prosecutionis dictum fuerit, idem de actibus fugæ suo modo dicendum.

Per desiderium & fugam ardua adhibentur media.

II.

Timor differre ab odio, sicut Spes ab amore.

Ex quibus patet timorem ab odio & fuga mali differre sicut diximus Spem distinguere ab amore & desiderio boni. Hoc de timore efficaci fati constat, sed quia etiam inefficacem admisimus, de eo major est difficultas, propter objectionem positam in fine Sectionis præcedentis: de quo tamen timore dicimus fati etiam ab odio distinguere; licet enim simplex odium versari possit circa malum possibile, adhuc tamen timor inefficax ab eo distinguitur circa idem malum, quia odium non respicit illud ut difficulter vitabile, sed tantum displicendo in illo, vel secundum se, vel ut est malum possibile, consideratâ potentia Dei, non secundum id, quod de lege ordinariâ decrevit, sed secundum id quod absolutè potest, & consideratâ naturâ creaturæ, quæ illi nequit resistere.

Odium malum illud respicit ut possibile, timor ultro ut difficulter vitabile.

III.

Dicunt aliqui timorem non esse contrarium Spei.

Quoad secundum in titulo propositum, Salas tractatu 9. sect. 6. num. 91. cum aliis ait, timorem non esse contrarium Spei, sed audaciæ, imo docet timorem & Spem de eadem re simul posse consistere. Fundamentum est, quia unum est contrarium, & Spei contrariatur desperatio, ergo non timor, qui potius oppositionem habet cum audaciâ.

IV.

Quomodo hi affertur differre, Spes, desperatio, timor, & audacia.

Notandum: Quemadmodum Spei, quæ bonum respicit, opponitur desperatio, quæ etiam respicit bonum, & circa illud versatur, non animo erecto illud prosequendo, sicut facit Spes, sed relinquendo, ac desicendo in prosecutione illius, ita timori, qui malum respicit, opponitur audacia, quæ etiam idem malum respicit, non illud fugiendo sicut facit timor, & media ad illud vitandum adhibendo, sed spretis periculis mala omnia audaciter subeundo. His positus sit

V.

Spes & timor sibi invicem circa eandem rem opponuntur.

Conclusio: Sicut odium & fuga sunt actus contrarii amoris ac desiderio, nec possunt de eadem re simul consistere, ita Spes & timor non minus inter se circa eandem rem opponuntur,

& repugnant. Probatur: Spes siquidem vel non est actus à desiderio distinctus, vel supponit desiderium efficacem, & est prosecutio objecti: Timor verò licet sit actus distinctus à fugâ, quia supponit ex parte intellectus persuasionem, quod eveniet malum, & petit necessariò arduitatem, quam fuga & odium non petunt, est tamen recessus à re, quæ timetur, ergo quemadmodum accessus & recessus ab eodem termino simul esse nequeunt, ita nec odium efficacem & amor, etiam in ordine ad divinam potentiam, ut ait Suarez Tom. 2. Met. d. 45. Sect. 4. fine, & Tom. 1. in 3. parte, d. 38. Sect. 3. Idem dicendum de Spe respectu ejusdem rei simul cum timore.

Timor & Spes differre, sicut accessus & recessus.

Quare falsum est quod dixit Salas supra, posse scilicet respectu mortis simul esse Spem & timorem propter diversas rationes: non enim alio sensu mors timeri simul & sperari potest, quam potest simul odio haberi & amari, & sicut hæc factus sunt contrarii, & efficaces simul esse non possunt, ita nec timor & Spes, si loquamur de actibus voluntatis, fortè enim poterit Spes esse in voluntate, & timor in appetitu sensitivo, in quo insurgit horror mali, ex apprehensione ipsius ut futuri, etiamsi illud à voluntate ut bonum animi speretur. Confirmatur: Voluntas siquidem non potest simul efficaciter velle ut res sit futura, quod habetur per Spem, & ut non sit futura, quod habetur per timorem, repugnat quippe idem simul esse & non esse, etiam propter diversas rationes: obquam etiam causam nequit intellectus assentiri simul & dissentire eidem propositioni, judicando scilicet esse & non esse, etiam per actus distinctos, & ob diversa motiva.

*VI.
Non aliam. do potest de eadem re esse simul Spes & timor, quam amor & odium.*

Timor & Spes efficaces oppositam habent motum tendenti.

Ad fundamentum contrarium respondeo, sicut amoris duo actus opponuntur, ex quorum positione definit, odium scilicet, & voluntas non amandi, similiter Spes desinere potest tum ex timore ejusdem rei, tum ex voluntate & proposito non sperandi, & hic actus communiter dicitur desperatio, quæ cum non versetur circa malum, non potest esse fuga, sed volitio determinata non sperandi. Eodem modo in timore contingit, de ruinâ domus verbi gratia, qui timor destruitur, vel per actum contrarium Spei, quo talis res jam non solum non timetur, sed etiam speratur, ut bonum animi, ad patientiam exercendam, aut aliâ de causâ, vel etiam per actum voluntatis, qui sit propositum efficacem timorem à se pellendi: hic verò actus est audacia, quæ circa malum versatur, sicut desperatio circa bonum.

*VII.
Sicut amor, ita & Spei duo actus opponuntur.*

Timor per duos alios destruitur, Spem scilicet & audaciâ.

SECTIO TERTIA.

Quid, & quotuplex sit timor?

SI de timore in communi sit sermo, est fuga, & recessus ab aliquo malo nobis imminente, & consequenter ab auctore talis mali; nec enim minus de ratione timoris est is, à quo imminet malum, quam de ratione Spei is, à quo speratur bonum, quicquid dicat Lorca hic, art. 1. illud autem malum debet esse aliquo modo difficulter evitabile, quia nullus timet id quod facile vitare potest. Quando autem malum quod timetur per aliquem sensum cognoscitur, timor pertinet ad appetitum sensitivum, ut illius passio, si autem cognoscatur ab intellectu, est actus voluntatis, & opponi-

*I.
Timor univèrsim est fuga mali imminente, & recessus ab aliquo modo à tali mali auctore.*

& opponitur Spei: consideratio verò timoris in hac latitudine pertinet ad Philosophum.

II. Si autem sermo sit de timore Dei, & prout pertinet ad Theologum, proportionaliter etiam definiendus erit, quòd sit quidam quasi recessus à Deo, supposità consideratione suæ eminentiæ, aut est fuga alicujus mali, quæ fuga specialem aliquem respectum habet ad Deum, vel quia tale malum nobis infligere potest, vel quia aliquid prohibet. Quæ definitio in hunc modum explicatur: cum enim quis considerat Dei eminentiâ, & excellentiâ tantæ majestatis, se quasi deprimat coram illâ, & sequi illi subjicit, tunc illa subjectio dicitur æctus timoris, & quidam veluti recessus, quo homo retrahit se, quasi indignus, qui ad tantam majestatem accedat, aut coram illâ appareat. Similiter cum quis timet sibi pœnas inferri, quia sunt illi aliquod malum, quod voluntas fugit, consequenter dicitur timere Deum, & quasi ab illo recedere, in quantum est auctor talis mali: ac denique cum quis timet incidere in malum culpæ, quia Deus illud suo præcepto prohibet, dicitur consequenter timere Deum, in quantum ille per tale peccatum offenditur.

Explicitio timoris prout pertinet ad Theologum.

Timor culpa & pœna.

III. Quoad multiplicatam timoris, ex dictis in hac & præcedente Sectione constare poterit tot posse multiplicari timores, quot multiplicatur bona virtutum, & vitiorum: sicut enim ad quamlibet virtutem spectat suum bonum sub propriâ ratione formali appetere, & ut eveniat media adhibere, ac demum suo modo sperare, ita ad eandem pertinet odio habere malum illi oppositum, atque adhibere media, ut non eveniat, ac denique illud timere.

IV. Quod ut clarius fiat, statuamus exemplum in virtute Theologicâ Charitatis; Charitas enim amat Deum, & odio habet peccatum, divinæ bonitati oppositum, intendit illius gloriam, & fugit ipsius contemptum, adhibet media, ut Deus honorificetur, & ut peccatum contra eum non fiat, sperat illius honorem, gaudet de exaltatione nominis Dei, & dolet de peccatis commissis, tum propriis, tum alienis, quibus inhonoratur, ergo ad Charitatem spectat æctus tum sperandi, tum etiam timendi: imo cum non consecutus rerum, quæ intenduntur, malum quoddam sit, timeri potest, & dum adest timor, non fore rem aliquam, potest esse Spes eam fore, nec ille timor est contrarius Spei, sed potius est quædam virtualis prosecutio, & amor illius boni, quod Spes desiderat, ut Disputatione præcedente dixi, dum de certitudine Spei.

Idem est in aliis virtutibus, imo & vitis, servatâ proportionem. Luxuria exempli gratia non tantum elicit æctum amoris delectationis veneræ, sed etiam odium boni moralis Castitatis, & rerum impediendum talem delectationem, adhibet media, ut finem consequatur, sperat se consecuturum quod optat, & timet ne impediatur, atque ut verbo dicam, quot sunt amores efficaces alicujus boni, & odia efficacia mali, tot esse possunt in hoc sensu timores. Verum non est in præsentis quæstio de hac multiplicata, sed de aliâ magis generali, quæ reducitur ad quatuor membra, eaque ex Divo Augustino, præcipue tractatu 43. in Joannem, & Serm. 18. de verbis Apostoli, & Epist. 120. & ex Divo Bernardo Serm. 4. de modo bene vivendi, colligit Magister in 3. d. 34.

VI. Dividitur ergo timor in quatuor species: Prima est, quæ mundanus timor dicitur: Secunda

Idem de contrariis ostenditur exemplo timoris.

Quot amores efficaces alicujus boni, tot etiam sunt timores.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

servilis: Tertia filialis, cujus aliqua est initialis & imperfecta, alia verò consummata & perfecta: Quartus denique timor est speciale donum Spiritus Sancti. Nota divisum hoc loco non esse propriè timorem Theologicum, qui scilicet habeat pro objecto formali Deum ipsum, cum unum ex membris dividendum sit timor mundanus, qui juxta Divum Thomam & omnes ille dicitur, quo metu mali temporalis, honoris, verbi gratia, vel vitæ, à Deo recedimus, ut illud fugiamus. Timor ergo hic in ampliori significatione sumitur, quatenus scilicet versatur circa malum prout quovis modo respicit Deum, vel tanquam terminum, à quo per timorem quis recedit, vel tanquam terminum, ad quem per mali timorem accedit, juxta statim dicenda.

Mala itaque pœnæ, vel sunt temporanea, vel æterna; & quidem ex timore temporalium sæpè peccant homines; verbi gratia, nimium quis amat vitam, & sese offert occasio, ut vel ea sit perdenda, vel committenda Dei offensâ, quam etiam timet, vincit tamen prior timor, & pro vitâ servandâ peccat. Contra, timor pœnæ & cruciatuum æternorum sæpè à peccato retrahit: exempli gratia, amat quis corpus & animam suam, oblatâ vero occasione peccati ab eo abstinere, ne pœnas æternas incurrat, quod etiam interdum faciunt pœnæ temporales, ut si quis propter eas à peccato recedat, furto verbi gratia, ne suspendatur, vel hæresi, ne in infamiam, aut bonorum jacturam incidat.

Duo ergo hic diversi sunt timores, prior peccare facit, & dicitur mundanus, seu humanus; secundus à peccato quidem retrahit, & ad observantiam mandatorum inducit, sed more servorum, qui sæpissimè metu pœnarum in officio continentur, & ideo à Patribus vocatur timor servilis. Ulterius potest quis ex affectu Charitatis Dei, odio habere peccatum, media ad illud avertendum adhibere, & ut imminens timere: ob quem timorem seu reverentiam ex amore ortam, Deo se ad impletionem mandatorum ipsius subjicit, ut filius parenti summè dilecto, & est tertius timor, qui quatenus imitatur timorem, quo filii moventur ad præcepta parentum implenda, ne quos summè diligunt, ac colunt, ullâ in re offendant, filialis dici solet.

Alius insuper est timor, qui non ex malo pœnæ provenit, sed culpæ, non quidem in quantum hoc malum est contra Deum dilectum, sed vel quia in se foedum est, ac turpe, vel quia contra honestatem & pulchritudinem alicujus virtutis amatæ: sicut enim dolor attritionis datur vel propter foeditatem peccati, vel ex motivo speciali alicujus virtutis, ita & timor, ne peccatum illud admittatur. Hic timor licet diversis nominibus significetur, & aliquando castus appelletur, aliquando filialis, sæpius tamen initialis dicitur, fortè quia, etsi ad filialem & perfectum disponat, nondum tamen ad illius perfectionem pertingit. Et sanè cum repetiri possit in peccatore sine unione illâ, quæ est inter Deum & animam per Charitatem, sicut inter patrem & filium, vel inter sponsam & sponsum, non satis commode vel castus, vel filialis nuncuparetur.

Quatuor in præsentis timores delectandi, mundani, servilis, filialis, & timor qui sit speciale donum Spiritus Sancti.

Divisum hoc loco non est sanctus timor Theologicus.

VII. Ex verum temporalium timore homines sæpè in peccata prolapsi sunt.

Timor pœnæ frequenter à peccato retrahit.

VIII. Declaratur timor mundanus, seu humanus, & servilis.

Natura & notio timoris filialis explicatur.

IX. Timor ex malo culpa proveniens ob foeditatem peccati.

Quis sit timor initialis, & unde hoc nomen fortatur.